

Председавајући Војног комитета ЕУ
генерал Клаудијо Грацијано

ЗАЈЕДНИЧКИ ГЛАС ЗА МИР

Пожељно стање безбедности ЕУ видим као стање у ком Европска унија испуњава своју стратегију, способна је да пружи безбедност сопственим грађанима, као и да пројектује безбедност изван својих граница, где решава корене и разлоге проблема који угрожавају националну и међународну стабилност. И при свему томе видим га као стање у ком ЕУ сарађује у највећој мери са свим актерима међународне заједнице, са заједничким гласом за мир, безбедност и просперитет. Можда звучи као реторика, али то заиста јесте наш циљ, да одговорно играмо нашу улогу са потпуно интегрисаним приступом глобалној стабилности.

Пише Снежана ЂОКИЋ

Са генералом Клаудијом Грацијаном, председавајућим Војног комитета ЕУ, срели смо се приликом његове недавне посете Републици Србији. Врхунски војник, изузетно богате каријере, био је постављен на највише дужности у Оружаним снагама Италије, био је начелник Генералштаба, командант снага у мисији УН у Либану, учествовао у многим мисијама и операцијама широм света под заставом УН. За његова залагања додељена су му бројна одликовања високог нивоа. Сусрет зато започињемо питањем о томе на који начин су га та искуства формирала и као официра и као човека?

– Као што сте поменули, имао сам веома дугу каријеру. То кажем са поносом али и са мало туге јер бих волео да имам прилику да још једном проживим све оне узбудљиве кораке и догађаје који су ме довели до овде. Са ентузијазмом сам извршавао све дужности за које сам био надлежан, почевши од времена када сам био поручник у планинским јединицама, преко положаја начелника КоВ, начелника Генералштаба, до позиције на којој сам сада, председавајућег Војног комитета Европске уније (ВКЕУ).

На свакој од тих дужности научио сам бројне лекције, некада су биле тешке, оне о падању и устајању, о жртвовању и достигнућима, о обавезама и на крају – наградама. Све те лекције научиле су ме да треба увек да знамо одакле смо кренули, пре него што започнемо нову мисију.

Колико је за официра важно искуство на терену?

– Када је та тема у питању, дозволите да подсетим на један од раних слогана Ратног колеџа Оружаних снага САД: „Не треба промовисати рат, већ сачувати мир”. Нико не жели ратове и конфликте. Искуство са терена дефинишем као примену нечега за шта смо били обучавани. И ако смо као војници позвани да будемо ангажовани, морамо бити спремни да се боримо за наше вредности, часно и са поштовањем. А оно што научимо на терену, на оперативном пољу, јесу лекције од изузетне важности које никада нећемо заборавити и које нас прате током читавог живота и каријере.

Они који имају то искуство веома добро знају о чему говорим.

Са УН сам био у Мозамбику као командант батаљона, у Авганистану са НАТО као командант бригаде и три године у Либану, опет под заставом УН као командант снага. Научио сам да у савременим операцијама сваки појединачан војник носи поруку, често у веома сложеном оперативном контексту сачињеном од војника и цивила. Приликом, рецимо, уласка у неко село током мисије, увек сам имао на уму да смо ту због поштовања људских права, у одбрану најслабијих од насиља.

Након највишег положаја у Оружаним снагама Италије, сада сте председавајући Војног комитета ЕУ. Можете ли да повучете паралелу између те две дужности?

– То су заиста два различита искуства. Као начелник Генералштаба био сам ангажован на дужности која се бави националном политиком, у спречи са међународним обавезама и лично био одговоран за планирање и извођење свих војних операција. На тренутној дужности сагледавам међународне обавезе са европског, свеобухватног гледишта.

Конкретно, Комитет којим председавам успостављен је на основу одлуке Европског савета из јануара 2001. године и од тада је активно ангажован на развоју европске безбедности и одбране, непрекидно пружају конкретних препорука и савета политичким органима о питањима од војног интереса. Наш комитет такође се стара да глас пружалаца и крајњих корисника војних „услуга” може да се чује у институцијама ЕУ и да буде правилно уграђен у процес доношења одлука у свим фазама и нивоима развоја Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ (CSDP).

У својству председавајућег, одговоран сам за вођење састанака Војног комитета ЕУ, на којима се начелници генералштабова свих 28 држава чланица ЕУ лично састају сваких шест месеци или преко својих војних представника једном недељно. Такође сам и њихов гласговорник, као и војни саветник Високог представника, госпође Могерини.

Војни комитет ЕУ је у потпуности био укључен у израду главног документа – Глобалне стратегије, од фазе концепта до текуће имплементације. Његови ставови и савете такође се захтевају и за актуелне иницијативе.

На прошлогодишњој конференцији Европске одбрамбене агенције истакли сте да је постизање и одржавање безбедности тежак и скуп посао, где стање безбедности може бити у тренутку угрожено. Из Вашег угла, као веома искусног војника, шта је неопходно за јачање европске безбедности?

– Глобална стратегија поставља веома јасан циљ: Европска унија тежи да поступа као *ировајдер* глобалне безбедности.

Искрено говорећи, безбедност није јефтина, посебно данас када се суочавамо са незапамћеним низом претњи, од конвенционалних до сајбер, хибридних, оних које долазе из различитих праваца, попут оних са југа, графич-

ки представљених троуглом „миграције–тероризам–нестабилност”. Те нове претње нису замениле старе, већ су дошле поврх њих, а карактеришу их дуготрајност, разноликост и распрострањеност, што их чини још тежим за супротстављање. Не говорим само о новцу: потребна је посвећеност и ангажовање како бисте се суочили са тим претњама на кредибилан и делотворан начин.

Шта нам је потребно да ојачамо стање безбедности?

– Могу вам рећи да је Европска унија заузела јасан став. Са Глобалном стратегијом, и свим иницијативама које из ње проистичу, ово је сада нарочито важан тренутак у историји ове институције: имамо алате, имамо механизам и имамо ресурсе.

Ангажовани смо у три мисије обуке и три извршне мисије са јачим мандатом, које су се показале веома делотворним и задобиле међународни консензус и подршку.

Стално тражимо нове могућности да унапредимо њихову делотворност, сарађујући са осталим актерима на стратешком и тактичком нивоу.

Спроводимо неколико иницијатива, као што су на пример PESCO – стална структурирана сарадња, што је оквир за стварање још интегрисаније сарадње између држава чланица, путем развоја и стицања одбрамбених способности, као и прагматичних револуционарних оперативних пројеката, а и тако што чинимо све што је у нашој моћи да та искуства и пројекти буду лако доступни на добробит војних мисија и операција ЕУ.

Имамо и CARD иницијативу (Координирани годишњи преглед одбране), што је користан алат, а састоји се од израде прегледа трошкова за одбрану и планирања способности од држава чланица. Имамо и Европски фонд за одбрану (EDF) и Европски програм развоја одбрамбене индустрије (EDIDP), који допуњују претходно поменуте алате, пружајући средства и финансијску подршку за реализацију пројеката и циљева, посебно у области истраживања и набавки, чиме партнерима сарадња постаје још атрактивнија. Не могу да не нагласим потенцијал који све то заједно представља, као и коперниковску промену перспективе коју омогућује европској одбрани. Алати, дакле постоје. Сада је време да се ствари покрену и остваре. Заправо, свет гледа у Европску унију и резултати морају доћи.

Како изгледа то пожељно стање безбедности ЕУ?

– Видим га као стање у ком Европска унија испуњава своју стратегију, способна да пружи безбедност сопственим грађанима, као и да пројектује безбедност изван својих граница, где решава корене и разлоге проблема који угрожавају националну и међународну стабилност. И при свему томе, видим га као стање у ком ЕУ сарађује у највећој мери са свим актерима међународне заједнице, са јединственим гласом за мир, безбедност и просперитет. Можда звучи као реторика, али то заиста јесте наш циљ – да одговорно играмо нашу улогу са потпуно интегрисаним приступом глобалној стабилности.

Глобална стратегија ЕУ пружа визију јаче Европе и потврђује да њен развој захтева чврсту снагу, а тиме и њен војни инструментаријум. У ком правцу ће се развити тај инструментаријум?

– Глобална стратегија ЕУ била је права прекретница за Европску унију. Као што сам рекао, јасно је поставила циљеве и дефинисала оквир за развој алата неопходних за њихово достизање. Европска унија суочена је са захтевом међународне заједнице да испуни оперативни простор, што је мисија коју је ЕУ одговорно преузела. У том контексту, не сме се заборавити да концепт Стратешке аутономије није дефинисан као слобода у односу на некога, већ слобода да се делује. Стратешка аутономија некад се описује као жеља за одвајањем од других организација, конкретно НАТО-а, а заправо циљ је баш супротан: постати још поузданији партнер у глобалном приступу нашим заједничким циљевима у погледу безбедности и одбране.

Европска унија жели да постигне статус где, по потреби, може да буде способна да делује одговорно, користећи сопствене ресурсе, пошто је донела одлуку засновану на сопственом процесу одлучивања.

Велики је изазов разговарати о визији европске одбране, односно, покушавати предвидети будућност. Ипак, са Ваше позиције, сигурно можете предвидети неколико могућих сценарија?

– Волео бих да имам кристалну куглу али је немам. У прошлости, нисмо били у могућности да предвидимо таласе који су долазили, попут такозваног Арапског пролећа које је прерасло у Арапску зиму за многе земље. Зато нећу покушавати да предвидим било какав потенцијални будући сценарио. Постоји кинеска изрека која гласи: „Немој се молити за лагодан живот, већ се моли за снагу да се суочиш са тешким животом”. Живот који је пред нама може бити лагодан или тежак. Морамо се спремити за сваку ситуацију. Европска унија преузела је веома важну обавезу: да буде глобални актер на пољу безбедности. Пред нама је посао који треба да обавимо, нема времена за губљење.

Савремене претње безбедности су вишедимензионалне, непредвидиве и транснационалне. Како треба развити одговарајуће одбрамбене снаге у смислу организације, обуке, али и у смислу финансијске и политичке подршке?

– То је веома занимљиво питање које ме доводи до питања модерног, савременог ратовања. Комплексније, иновативније и прилагодљивије претње озбиљан су изазов за традиционални војни приступ ратовању. Потреба да се наш војни инструмент ревидира у светлу пролиферације недржавних актера и ради бољег решавања њиховог растућег утицаја на безбедност и стабилност, довела је до прилагођавања тактика, уз усвајање нове стратегије.

Мислим да је добра вест то што имамо праве алате да се суочимо са овом врстом комплексности.

У погледу организације, применили смо модуларни приступ и на наше командовање и контролу и на анга-

жоване структуре: цео систем може бити динамично конструисан да се уклопи у конкретне потребе одређених мисија или операција. То нам даје флексибилност да најбоље искористимо расположиве ресурсе. Када је реч о обуци особља, схватили смо да модерно ратовање захтева коришћење широког спектра алата ради припреме и одговарајућег суочавања са новим изазовима. Симулатори, међународна сарадња, иновативно размишљање и обимна употреба нових технологија значајни су за одговор на захтеве савременог ратовања.

Заправо, када говоримо о модерном, хибридном ратовању, упркос недостатку општеприхваћене дефиниције, сагласни смо да се може сматрати спојем типичних војних метода и нерегуларног ратовања у комбинацији са дезинформисањем и пропагандом, економским и сајбер елементима и вештачком интелигенцијом.

Конкретно, што се последњег тиче, од недавно водимо опсежне дебате. У војном домену, на пољу активности као што су обавештајни рад, осматрање, операције извиђања и пре свега познавање ситуације, вештачка интелигенција може бити оно што знатно мења правила игре. Заправо, ми смо сведоци појаве новог процеса: стварања оружја од вештачке интелигенције. Између осталих предности, систем који је заснован на вештачкој интелигенцији не трпи утицај емоција као што су страх или инстинкт, у стању је да ради непрекидно у свим условима, унапређујући готовост и делотворност наших војних алата.

Сада имамо обавезу да научимо како да експлоатишемо технологије које су већ на располагању или оне чија истраживања су у току, али са високом свешћу о одговорности, будући да њихова употреба собом носи низ етичких питања.

И на крају, али дефинитивно не најмање важно, јесте питање финансијске подршке. Мислим да нашим грађанима треба сасвим јасно ставити до знања да ове професије и ове способности стоје њима на услузи због потврђених потреба за миром и безбедности, што је, уверен сам, највећи приоритет свих нас.

Недавно сте на панел дискусији о односима и сарадњи између ЕУ и НАТО-а истакли да је један од резултата спровођења Глобалне стратегије ЕУ јачање трансатлантске безбедносне сарадње. Шта то значи у пракси?

– Као што сам претходно поменуо, стратешка аутономија је делотворан алат Глобалне стратегије. Треба подсетити да су 22 од 28 држава чланица ЕУ савезнице НАТО-а, као и да већина земаља ЕУ и НАТО-а усваја концепт „јединственог сета снага”. Неко може такође подсетити на концепт „одвојених али неодвојивих снага” Еуро стуба у НАТО-у. Недавне заједничке декларације ЕУ и НАТО-а дале су нову енергију овој важној сарадњи, са заједничким сетом предлога у седам конкретних сектора (хибридно ратовање, сајбер ратовање, оперативна сарадња, одбрамбене способности, индустрија и истраживања, вежбе, изградња капацитета) за 74 конкретна поступка, од којих 20 у домену хибридног ратовања.

ВОЈСКА СРБИЈЕ СЕ БРЗО РАЗВИЈА И ВЕЋ ПРУЖА ОДЛИЧАН И СПЕЦИФИЧАН ДОПРИНОС НАШИМ МИСИЈАМА И ОПЕРАЦИЈАМА. НАРАВНО, ГЛЕДАЈУЋИ У БУДУЋНОСТ, МИ УВЕК ПОЗДРАВЉАМО СВАКИ ДОДАТНИ ДОПРИНОС БЕОГРАДА, ПОСЕБНО У ОНИМ МИСИЈАМА И ОПЕРАЦИЈАМА КОЈЕ ТРЕНУТНО ИМАЈУ ПРОБЛЕМ СА НЕДОСТАТКОМ ОСОБЉА, КАО ШТО ЈЕ ТО СЛУЧАЈ СА АФРИКОМ И СОМАЛИЈОМ.

Навешћу конкретан пример како ЕУ и НАТО сарађују. Европски савет је у децембру 2017. позвао Људске ресурсе, Комисију и државе чланице да предложе иницијативе о војној мобилности, и у контексту PESCO и у контексту сарадње између ЕУ и НАТО. Војна мобилност је алат који ће донети корист многим, омогућавајући брзо распоређивање снага, које иначе дуго траје или је чак често неизводљиво. Радили смо заједно, почевши од дефиниције војних захтева и добро напредујемо. Још једна област сарадње је у приближавању Процеса планирања у ЕУ и Процеса планирања одбране НАТО-а.

Шта су биле главне тачке Ваше посете и састанака са званичницима Републике Србије, Министарства одбране и Војске Србије?

– Током боравка у Београду имао сам прилику да се сретнем са начелником ГШ ВС генералом Миланом Мојсиловићем и министрима Александром Вулином и Ивицом Дачићем. Разменили смо ставове о неколико важних аспеката од заједничког интереса, посебно у контексту одбране и безбедности, као и сарадње између институција ЕУ и земаља Западног Балкана.

Јасно сам осетио посвећеност Србије наставку напретка на њеном путу ка пуноправном чланству у Европској унији. Српске власти пренеле су ми своју намеру да појачају сарадњу са Бриселом и искористе могућности које механизми ЕУ нуде у сектору безбедности, као што су PESCO, Европски фонд за одбрану (EDF) и Европски фонд за мир (EPM). Лично сам похвалио учешће Србије у активностима унутар Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ, посебно учешће медицинског особља у мировним мисијама. Имао сам прилику да посетим и Војномедицинску академију, којој нема много равних у Европи у погледу квалитета и широког спектра услуга које пружа.

Поред тога, српски званичници поменули су могућност додатног доприноса у особљу, мисијама и операцијама Заједничке безбедносне и одбрамбене политике, као опипљив доказ посвећености Глобалној стратегији Европске уније.

Каква је, по Вашем мишљењу, улога Војске Србије у европској безбедности?

– Војска Србије брзо се развија и већ пружа одличан и специфичан допринос нашим мисијама и операцијама. Наравно, гледајући у будућност, ми увек поздрављамо сваки додатни допринос Београда, посебно у оним мисијама

и операцијама које тренутно имају проблем са недостатком особља, као што је то случај са Африком и Сомалијом.

У децембру 2016. године, као начелник Генералштаба Оружаних снага Италије, присуствовали сте испраћају српских мировњака упућених у Либан где чине део италијанског контингента. Колико сте упознати са резултатима које је Војска Србије постигла приликом учешћа у мултинационалним мировним операцијама?

– Сећам се тог дана веома добро. Заједно са генералом Љубишом Диковићем, који је у то време био начелник Генералштаба, посетио сам Специјалну бригаду у Панчеву и присуствовао церемонији испраћаја. Био нам је приказан и тактичко-технички збор наоружања и војне опреме које користе падобранци, извиђачи, рониоци и остали припадници противтерористичких јединица.

Српски мировњаци упућују се у Либан још од 2010. године, где одлично служе мисији коју веома добро познајем, будући да сам три године био командант UNIFIL, од самог почетка. Чињеница је да учешће у међународним мисијама помаже снагама да изграде невероватно искуство за веома кратко време, да имају интеракцију са мултинационалним окружењима и прилику да у пракси примене све оно што су учили током година обуке и припрема у својој домовини. Због тога подстичем сваког војника, колико год је то могуће, да учествује у мировним мисијама.

Италијански контингент у оквиру КФОР-а на територији Косова и Метохије имао је значајан утицај, а и даље утиче на подизање степена безбедности српског становништва. Па ипак, ситуација је и даље веома тешка. Како Ви то видите?

– То је политичко питање које, као што разумете, превазилази мој мандат. Оно што могу рећи као председавајући Војног комитета ЕУ, јесте да поздрављам исказану намеру за интензивирање дијалога између Београда и Приштине. Ви, као и ја, знате да *status quo* није одржив. Договорено решење, постигнуто правно обавезујућим споразумом о нормализацији односа са Србијом, биће кључно за Косово и Србију, како би наставили на својим појединачним путевима ка Европи. На крају, остаје на Београду и Приштини да закључе одржив договор о свим отвореним питањима и да реше спор који већ дуго постоји. У том контексту, ЕУ је спремна да обезбеди форум за разговор и подржи решење прихватљиво за обе стране.!

Фото: Срђан Хајстев